

Republika Srbija
MINISTARSTVO PROSVJETE, NAUKE I TEHNOLOŠKOG RAZVOJA
ZAVOD ZA VREDNOVANJE KVALITETA OBRAZOVANJA I ODGOJA

ZAVRŠNI ISPIT NA KRAJU OSNOVNOG OBRAZOVANJA I ODGOJA

školska 2017/2018. godina

TEST BOSANSKI JEZIK

UPUTSTVO ZA RAD

- Test sadrži **20 zadataka** koje treba riješiti za **120 minuta**.
- Svaki zadatak pažljivo pročitaj, razmisli o tome šta se u zadatku traži i o načinu na koji treba da ga riješiš (zaokruživanje, povezivanje, podvlačenje, dopisivanje i drugo).
- Piši čitko, latiničnim slovima, vodeći računa da tvoji odgovori budu razumljivi, gramatički i pravopisno ispravni.
- Kada rješavaš zadatke u kojima se od tebe očekuje da nešto dopišeš, uvijek koristi pune nazive; skraćenice nisu dozvoljene (npr. treba napisati imenica, a ne im. ili lokativ, a ne lok. i slično).
- Popuni test hemijskom olovkom (tokom rada možeš da koristiš grafitnu olovku i gumicu).
- Odgovori napisani **hemijskom olovkom** ne smiju se precrtavati niti ispravljati.
- Odgovor koji je napisan samo grafitnom olovkom neće biti priznat.
- U kvadrat koji se nalazi sa desne strane zadatka nemoj ništa upisivati. To je prostor u koji će pregledači upisati broj bodova. Na ovoj i posljednjoj strani također nemoj ništa upisivati.
- Ako završiš ranije, predaj test i tiho izađi da ne bi ometao rad drugih.

Želimo ti mnogo uspjeha u radu!

1. Na osnovu započetog niza nastavi ispravno pisanje riječi i prepoznaj primijenjenu glasovnu promjenu.

iz+tjerati – istjerati

pod+kovica – _____

drž+ka – _____

bjeg+stvo – _____

O kojoj glasovnoj promjeni je riječ? _____

2. U datim rečenicama podvuci imenski predikat.

Mensur je heroj svog vremena, jer se danima gladan i bos smucao po ulicama, preživjevši mnogo nedaća.

Bila je razdragano dijete koje nije moglo smiriti ni pogled, pa ni svoje nestašne nožice.

3. Linijama spoj riječi tako da dobiješ sinonimske parove.

tumačiti

besjediti

hodati

kuća

govoriti

analizirati

mrziti

prezirati

dom

ići

4. Pored svakog primjera iz navedenih književnih djela napiši kom **književnom rodu** pripada (epici, lirici ili drami).

- a) KAPETAN: Dobro, sedmoglavi, ako pristaješ da ti izmjerim pamet, postaviću ti pitanja...
 Ako ne odgovoriš tačno, ode ti svih sedam glava.
 ČUDOVIŠTE: A ako odgovorim?!
 KAPETAN: Evo ti moje gusarske glave!
 ČUDOVIŠTE: Hajde, pitaj!
 KAPETAN: (poslije kraće pauze) Reci ti meni ovako – šta je najljepše na svijetu?

(*Kapetan Džon Pipfoks*, Dušan Radović)

Književni rod: _____.

- b) ... Ponekad u ovu kafanicu zabasa i kakav stranac, koji dođe iz koje kasabice, iz pokrajine ili iz kakva zabitna sela, pa smatra, da bi se strašno ogriješio i o vjeri i o Gazi Husrevbega, ako ga ne bi pohodio i ako ne bi klanjao u njegovoj džamiji. Svakom se takvom pobožnom, ili bar znatiželjnom strancu, čini da Bog ne bi primio njegove molitve ako bi je obavio u kojoj drugoj džamiji.

(*Za obraz*, Alija Nametak)

Književni rod: _____.

- c) Pod orahom na kraju avlije
 slap iz duga grla lije.
 Niko ko ona ne dariva.
 Grle je bršljani i kopriva,
 grli čovjek žednih usta
 kada s njive dođe, kada susta.
 Prhne i skvasi krila ptiče,
 bumbar napuni svoje zembiljče.

(*Srebrena česma*, Džemaludin Latić)

Književni rod: _____.

5. U narednim stihovima pjesama prepoznaj vrstu rime. Odgovore upiši na linijama ispod stihova.

- a) Zvijezde trepću
 neizmjerjem čuda
 zvonkih visina.
 Ali ja neću
 poći nikuda.
 Meni je za sreću
 dovoljna tvoja blizina.

(*Harfa*, Mirsad Bećirbašić)

Vrsta rime je _____.

b) Moj dilbere, kud se šećeš,
 haj, što i mene ne povedeš?
 Povedi me u čaršiju,
 haj, pa me prodaj bazardžiji.
 Uzmi za me oku zlata,
 haj, pa pozlati dvoru vrata.
 (sevdalinka)

Vrsta rime je _____.

6. Pred vama je dio pjesme iz alhamijado književnosti. Prepoznaj naslov pjesme i njenog autora.

Evo pišem arzuhal
 da vam kažem i svoj hal:
 propade nam vas mal,
 siromašim, gospodo!

Stjeraše nas u Duvno,
 kano konje u guvno.
 Neka znate ufano,
 pogibosmo, gospodo!

Teška je ova krajina
 i krvava haljina,
 ali nas je malina,
 neka znate, gospodo!

Teška je ovo krajina
 i krvava haljina,
 ali nas je malina,
 neka znate, gospodo!

Autor pjesme: _____.

Naziv pjesme: _____.

7. Upotrijebi odgovarajuće interpunkcijske znake i pravopisna pravila kako bi data rečenica dobila smisao. Ispravno je napiši na linijama ispod teksta, pisanim slovima latinice.

SVE ZNALICA NAŠEG ODJELJENJA UČENIK SEDMOK RAZREDA OŠ ĆAMIL SIJARIĆ
UVIJEK NA PRAVI NE PRIJATNU SITUACIU SVOIM NAD MUDRIVANJEM U KOJEM IZ
PADNE VRLO ČESTO NEBAŠ NAJ PAMETNIJI

8. Dati su odlomci priče *Vanjka* autora Aleksandra Čehova.

U ponuđenom tekstu uoč i podvuci rečenice kojim se dječak Vanjka obraća djedi pišući mu pismo.

Prije nego što će izvući prvo slovo, on se nekoliko puta plašljivo osvrte na vrata i prozor, pogleda ispod oka potamnijelu ikonu, od koje su se na obje strane pružale police s kalupima, i isprekidano uzdahnu. Hartija je ležala na klupi, a on je klečao pred klupom.

„Dragi moj djedice, Konstantine Makariču!“, pisao je. „Evo ti pišem pismo. Srećan vam Božić i želim ti sve najbolje od Gospoda Boga. Ja nemam ni oca ni majčice, ti si mi jedini ostao.“

Vanjka upravi pogled na mračni prozor, na kojem je svjetlucao odsjaj njegove svijeće, i jasno zamisli svoga djedu Konstantina Makariča, koji je služio kao noćni čuvar kod gospode Živarjovih. Bio je to sitan, mršav, ali vrlo žustar i bodar starčić od svojih šezdeset pet godina, vječito nasmijanog lica i pijanih očiju. Danju spava u kuhinji za posluhu ili zadijeva kuharice, a noću, zavijen u širok kožuh, šeta oko imanja i udara u svoje klepalo.

Nebo se osulo zvijezdama što veselo trepere, a Kumova slama se ocrtava tako jasno kao da su je za praznik oribali i istrljali snijegom. Vanjka uzdahnu, umoči pero i nastavi da piše:

„A sinoć sam dobio batine. Gazda me uhvatio za kosu i izvukao u dvorište, istukao obućarskim remenom zato što sam ljuljao njihovo djetence u kolijevci i nehotice zaspao. A prošle nedjelje mi gazdarica naredila da očistim haringu, a ja počeo s repa, kad ti ona dohvati haringu pa poče njenu glavu da mi tura u nos... Kalfе mi se rugaju, šalju me u krčmu po votku i tjeraju me od gazde krasti krastavce, a gazda me mlati čime stigne. A hrana je nikakva. Ujutru mi daju hljeba, za ručak kašu, a za večeru opet hljeba, a čaj ili čorbu nikad, to gazde same smažu...“

Vanjka iskrivi usta, protrlja svojom crnom pjesničicom oči i zajeca.

Dok je još Vanjkina mati Pelagija bila živa i služila kao sobarica kod gospode, Olga Ignjatjevna je kljukala Vanjku kiselim bombonama i od duga vremena naučila ga da čita, piše, da računa do sto, pa čak i da igra kadril. A kad je Pelagija umrla, sirotana Vanjku su otpravili djedi u kuhinju za služinčad, a iz kuhinje u Moskvu, obučaru Aljahinu.

„Dođi, mili moj djedice“, nastavi Vanjka. „Zaklinjem te Hristom Bogom, odvedi me odavde. Sažali se na mene – nesrećno siročče, jer me ovdje svi biju i mnogo sam gladan, a žalostan sam da ti ne mogu reći koliko, jednako plačem.“

9. Pročitaj kraći tekst o Nuhovoj lađi. Odgovori na zahtjeve ispod teksta.

Nakon što je Bog poslao Nuha da opominje svoj narod da se kloni loših djela, nasilja jednih prema drugima, kao i da se vrate obožavanju jednog Boga, kaže se da je bezuspješno to radio 950 godina.

Nakon toga dolazi naredba Nuhu da gradi lađu, u koju će dovesti po par od svake životinje. On i malobrojna zajednica vjernika (72 muškarca i žene) počinju taj veliki projekat. Mnogi prolaznici su se smijali njegovoj izgradnji tako velike lađe koju do tada nisu vidjeli. Lađa je bila duga hiljadu i dvije stotine aršina (1 aršin je 68 cm), široka šest stotina aršina. Imala je tri sprata, a sa gornje strane je bila zaštićena pokrivačem.

Jednog dana počela je padati kiša, koja je neprekidno lila, iz zemlje provirali su izvori, pa su se vode sastale – one iz zemlje i one sa neba.

Velikog nevremena i poplave spasili su se samo oni koji su bili u lađi. U predanjima se navodi i da je Nuhov sin Jam (Kenan) također potopljen i da nije vjerovao ocu.

Nakon putovanja od 150 dana, lađa je pristala na brdu El-Džudijj. Vjeruje se da je to planina Ararat u Turskoj.

Zaokruži tačne odgovore.

- a) Nuh je vladao 950 godina jer je narod bio dobar i vjerovao je u Boga.
- b) Nuhova lađa je imala tri sprata, a sa gornje strane je bila zaštićena pokrivačem.
- c) Lađa je bila duga hiljadu i tri stotine aršina (1 aršin je 68 cm), široka šest stotina aršina.
- d) Nuhov sin, Kenan, je potopljen jer nije vjerovao ocu.

10. Podijeli uspravnim crtama sljedeće riječi na slogove:

SPAVALICA POLOMLJEN CVOKOTATI USLUŽIVANJE

11. Napiši nazive podvučenih glagolskih oblika.

a) Najevši se tople supe i malo hljeba, njegovoj gladi došao je kraj.

b) Požuri, i onako samo tebe čekamo.

12. Poznata ti je fraza *lijepa riječ i gvozdena vrata otvara*. Koje od navedenih značenja bi se moglo uzeti kao odgovarajuće značenje ove fraze. Zaokruži slovo ispred njega.

a) Grubo se ophoditi.

b) Ne razmišljati o svom govoru.

c) Birati prave riječi za razgovor.

13. Pažljivo pročitaj dijelove teksta i na linijama ispod njih napiši koji oblik kazivanja prepoznaješ.

a) Čudak je bio taj starac. Govorilo se da je vrlo bogat, jer je u mladosti trgovao nabavljajući robu čak iz Misira, a i putovao je mnogo u trgovinu. Ne znaju odakle je i kada se stanio u Sarajevu. Neki misle da je arapskog, a neki opet da je jermenskog podrijetla. Ali svak zna da je škrt, da je pohlepan i povučen sav u sebe. Ručao bi hljeba, večeravao u najmanjoj *aščinici*, jer se Mula Hasan-dedo nikada nije ženio. U mladosti nije imao vremena od trgovanja i nagomilavanja zlata, a i bilo mu je žao da s nekim dijeli svoj *mâl*.

b) „Ta ženu valja hraniti, odijevati... Pa još ako rodi dijete, pa drugo, treće... Uh, bolje je ovako sam. Djeca, šta će mi to... Ako bih dobio kćer, valjalo bi je do zrelosti hraniti, pa onda udati, eto ti: trošak, propast, džaba radio za drugog, za zeta. Jok! A ako bi mi se našao sin, htio bi, kad odraste, udjela u poslu, a mogao bi se i oženiti, pa dovesti u kuću, u moje teško stečeno blago, još jednu tuđu kost... Ne, ne!“, gundao je Hasan sebi u bradu.

- 14.** Pred tobom se nalazi narodna pjesma. Pažljivo je pročitaj i odgovori na zahtjeve ispod pjesme.

Ćutahijo, najviša planino,
s tebe mi se Adapazar vidi
i po njemu šećerli sokaci!
Tu se šeću bosanski junaci,
šerbe piju, a Bosnu spominju:

Naša Bosno, naše vel'ko dobro

U tebi su do tri dobra moja:
jedno dobro – ostarila majka;
drugo dobro – moj roditelj babo;
treće dobro – moja vjerna ljuba.
Žarko sunce, na visoko ti si,
moja draga na daleko ti si!
Žarko sunce, spusti mi se niže,
moja draga, primakni se bliže!“

Naslov ove pjesme je: _____.

Književna vrsta kojoj pripada je: _____.

- 15.** Pažljivo pročitaj navedeni odlomak iz teksta. Na linijama ispod odlomka, u nekoliko jasnih, razumljivih i pravopisno ispravnih rečenica prepričaj tekst.

Dječaci se prestadoše igrati i skrdiše se oko kraljevića, koji progovori urođenom dostojanstvenošću: „Dobri dječaci, poručite svom učitelju da Edward, kraljević od Welsa, želi razgovarati s njime.“ Ove riječi dočeka gromorna povika, a neki neotesanac priupita: „Ma, nemoj, da nisi ti izaslanik njegove milosti, dronjo?“ Kraljeviću od srdžbe udari krv u lice i vična mu se ruka maši o bok, ali ondje ništa ne nađe. Zagrmí smijeh i jedan dječak dobaci: „Vidjeste li? Uobražava sebi da ima mač – možda i jest sam kraljević glavom.“ Ova doskočica samo još podjari smijeh. Jadni Edward se ponosno isprsi i kaza: „Ja jesam kraljević; i vama, koji živite od darežljivosti moga oca, ne služi na čast što me ovako dočekujete.“ Kako se vidjelo po smijehu, i ove su ih riječi silno razveselile. Šiparac, koji je prvi bio progovorio, sad povika svojim družima: „Čujte vi, prasci, robovi, štíćenici kraljevskog oca njegove milosti, kako se to ponašate? Popadajte svi na koljena i poklonite se njegovoj kneževskoj pojavi i kraljevskim prnjama!“ Grajeći od veselja, oni složno popadaše na koljena i tobože odadoše počast žrtvi. Kraljević opatrnú nogom najbližeg i bijesno kaza: „Evo ti ovo zasad, a sutra ću dati da se podignu vješala za te!“ Avaj, ovo više nije bila šala, ovo je prevršilo svaku mjeru. Isti čas se prestadoše smijati i mjesto toga pomahnitaše. Nekolicina povika: „Pogledajte ga! U pojilo s njim, u pojilo s njim! Gdje su psi? Ej, drž' ga, Lave! Drži, Deraču!“ I onda se desi prizor koji Engleska još nije vidjela – nepovredivu ličnost prijestolonasljednika okrutno su izbubotale prostačke šake i nagreblí nahuškani psi. Kada se to

zbilo, kraljević se našao u dalekom gradskom predjelu gdje je bilo mnogo zgrada. Tijelo mu je bridjelo, ruke mu krvarile, a dronjci bili sasvim umrljani. Lutao je sve dalje i dalje, mrak mu sve više padao na oči, hvatao ga takav umor i slabost da je jedva vukao nogu za nogom. Prestao je zapitkivati, jer su, mjesto odgovora, uzvraćali uvredama.

16. U sljedećem tekstu podvuci riječi koje nisu napisane u skladu sa pravopisnom normom.

Ćamil sijarić je rođen 13 septembra 1913 godine u selu šipovice. Osnovnu školu je završio u godijevu kod Bijelog polja, a potom od 1927 do 1935 godine pohađao Veliku medresu Kralja Aleksandra u skoplju. Školovanje je nastavio u vranju, u tamošnjoj Gimnaziji. Za vrijeme drugog svjetskog rata službovao je u sarajevu, mostaru, Bosanskoj gradišci i banja Luci.

17. Na linijama napiši odgovarajući broj pod kojim je služba koju vrši rečenični član.
Maja, umiljata djevojčica, hitro je koračala u zagrljaj svog djede.

Maja	___	1. apozicija
umiljata djevojčica	___	2. priloška odredba za mjesto
hitro	___	3. subjekt
je koračala	___	4. predikt
u zagrljaj svog djede	___	5. priloška odredba za način

18. Odredi šta znači podvučena riječ u rečenici.

Razumljivo je da sam se od Bertramovih poziva počeo uljudno, ali odlučno distancirati.

Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

- a) zabrinuti
- b) udaljiti
- c) suprotstaviti
- d) razmisliti

19. Pročitaj stihove iz pjesme *Ja sam oblikom kaplja* Abdurahmana Sirrije. Obrati pažnju na markirani i podvučeni stih. Odgovori na zahtjev ispod teksta.

Ja sam oblikom kaplja, a sadržinom more!

U meni je cijeli svijet, ja sam svijet i njegova sadržina.

Utonuo sam u svjetlost pojava božanstva.

Sunce je samo moja čestica, ja sam Zehrin Enver.

Stvor moga tijela opstoji s ljubavlju.

U meni se odražava sve, ja sam općenitost i pojedinost!

Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

Kaplja i more simbolično predstavljaju:

- a) odnos realnog i irealnog
- b) odnos čovjeka i univerzuma
- c) odnos ljubavi i mržnje

20. U sljedećim rečenicama podvuci nepravilno napisanu riječ i napiši je pravilno na linijama pored.

Ne smotreno je donio odluku. _____

Dobro voljno je napustio seminar. _____

Ukapirala je da će sve jedno biti brige, otišla ili ostala. _____

Nemam prava da se žalim, jel sam i sam pogriješio. _____

Shvataš i sam da ne ćeš moći bez mojih savjeta. _____